

Barbara Morcinek-Cudak

Warsztaty polonistyczne

Postscriptum nr 1(47), 149-152

2004

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

WARSZTATY POLONISTYCZNE

Barbara Morcinek-Cudak

Warsztaty polonistyczne

Od 14 lat w Cieszynie w sierpniu odbywają się warsztaty polonistyczne dla nauczycieli organizowane przez Szkołę Języka i Kultury Polskiej Uniwersytetu Śląskiego. Biorą w nich udział nauczyciele uczący języka polskiego w różnego typu ośrodkach poza granicami kraju. Pracują nie tylko w szkołach z wykładowym językiem polskim, ale też w placówkach, w których język polski jest przedmiotem dodatkowym, w ośrodkach polonijnych, domach polskich, domach kultury i szkołkach niedzielnych. Do tej pory gośćmi Uniwersytetu Śląskiego byli już nauczyciele z Białorusi, Estonii, Finlandii, Litwy, Luksemburga, Łotwy, Niemiec, Republiki Czeskiej, Rosji, Ukrainy, USA. Różnorodność systemów edukacyjnych w tych krajach skłoniła organizatorów kursu do znalezienia wspólnego mianownika, oferty metodycznej, która zainteresowałaby nauczycieli z tak różnych środowisk. Osoby zgromadzone na warsztatach propagują za granicą nie tylko język polski, ale też naszą kulturę, tradycje i obyczaje. W swej pracy chętnie sięgają po wszelkie dostępne środki przybliżające Polskę, nie zawsze jednak mają do nich łatwy dostęp.

Warunki nauczania języka polskiego w różnych miejscach świata znacznie się od siebie różnią. Inaczej jest postrzegany język polski w miejscach, gdzie używa się go w domu, a nauka w szkole jest tylko rodzajem poszerzenia kompetencji językowych, inaczej w miejscach, gdzie tylko najstarsi członkowie rodzin znają język ojczysty, a następne pokolenia chcą powrócić do swych korzeni, poznając go i wreszcie całkiem odmiennie tam, gdzie w ogóle nie ma skupisk Polonii i język polski wyuczany jest jako obcy. W pierwszej z opisanych sytuacji język polski jest w zasadzie językiem rodzimym i w czasie zajęć po polsku nauczyciele starają się wprowadzać ele-

menty z polskiego systemu nauczania. W drugiej sytuacji, nawet jeśli placówka nazywana jest „szkołą polską”, nauczyciel staje wobec zadania nauczania języka polskiego jako obcego, gdyż często np. trzecie pokolenie polskiego pochodzenia zaczyna uczyć się języka polskiego, nie znając go wcześniej ani w formie pisemnej, ani w ustnej.

Każdego roku warsztaty polonistyczne obejmują konkretne, najbardziej aktualne i najbardziej w danym momencie potrzebne, zagadnienia.

Tematem przewodnim warsztatów polonistycznych 2004 były różnego typu egzaminy, do których podchodzą uczący się języka polskiego. Zajęcia obejmowały zarówno egzamin kończący szkołę podstawową, egzamin gimnazjalny, nową maturę, egzaminy kwalifikujące na studia w Polsce, a także egzaminy poświadczające znajomość języka polskiego jako obcego. Celem prowadzących seminaria było nie tylko przedstawienie wymienionych egzaminów, ich budowy i systemu oceniania, ale także – a może przede wszystkim – prezentacja możliwości wykorzystania przygotowań do tych egzaminów w procesie dydaktycznym. Zajęcia zostały uzupełnione seminariami poświęconymi intertekstualności oraz rozpoznawaniu konwencji literackich. W tym właśnie upatrywać można przyszłości nauczania języka polskiego. Umiejętność poruszania się między wieloma tekstami może uatrakcyjnić ich pracę i pozwolić odejść od schematów, podpowiadając no-we rozwiązania metodyczne.

Uczestnikom warsztatów polonistycznych zaproponowano także blok zajęć językowych i językoznawczych. Mieli okazję zapoznać się ze zmianami w polskiej frazeologii pojawiającej się w formie oryginalnej i przekształconej w nagłówkach prasowych oraz kampaniach reklamowych. Prześledzili perswazyjną funkcję reklamy z nastawieniem na analizę zjawisk językowych wykorzystanych przez jej twórców. Zaprezentowane zostały nowe pomysły na ćwiczenie polskiej ortografii zarówno dla uczniów polskojęzycznych, jak i dla obcokrajowców.

Bardzo istotne było też zapoznanie nauczycieli z systemem certyfikacji języka polskiego. Nie chodzi bynajmniej jedynie o przedstawienie poziomów i wymagań, jakie obowiązują. Głównym założeniem prowadzących blok zajęć poświęconych poświadczaniu znajomości języka polskiego jako obcego była prezentacja typów zadań, z jakimi można się spotkać, zdając egzamin oraz systemu oceniania, który obowiązuje przy sprawdzaniu poszczególnych części.

System certyfikatowy daje nauczycielom wiele możliwości. Zadania, które wchodzi w skład poszczególnych części egzaminu, wzbudzają ogromne zainteresowanie nauczycieli, gdyż są bardzo różnorodne i uświadamiają, jak można samemu w ciekawy sposób konstruować ćwiczenia w czasie zajęć. Nie

służą one jedynie przygotowaniu do egzaminów certyfikatowych. Są uniwersalne, gdyż można je równie dobrze wykorzystać, ćwicząc rozumienie tekstu w szkołach podstawowych, gimnazjach czy nawet przed maturą, ponieważ na wszystkich tych egzaminach właśnie rozumienie tekstu jest jedną z najważniejszych umiejętności.

Warsztatom towarzyszył program kulturalny. Ich uczestnicy odwiedzili atrakcyjne miejsca południowej Polski: Cieszyn, Beskidy – w tym także Wisłę, Koniaków i Istebnę oraz Kraków, gdzie m.in. byli gośćmi Stanisława Lema.

Program cieszyńskich warsztatów polonistycznych nie ograniczał się tylko do seminariów i wykładów z metodyki nauczania języka polskiego i literatury polskiej. Nauczycielom zaproponowano także praktyczny kontakt zarówno z nauczaniem i z animacją kultury. Brali udział w przygotowaniu gier i zabaw językowych, w tworzeniu teatryku poezji dziecięcej opartego na tekstach Juliana Tuwima i bajkach Ignacego Krasickiego, nakręcali kamerą wyreżyserowany przez siebie film oraz uczestniczyli w lekcji pokazowej.

Wieczory wypełniały pokazy filmowe, w czasie których oglądaliśmy zarówno filmy silnie akcentujące uniwersalne problemy człowieka, m.in. *Pornografię*, *Ferdydurke* czy *Ziemię obiecaną*, jak i filmy prezentujące specyfikę lokalną, m.in. *Perłę w koronie*, która wydobywając koloryt lokalny Śląska, pozwala na lepsze zrozumienie kultury tego regionu i pokazuje jego uniwersalność.

W czasie trwania warsztatów polonistycznych odbyły się także imprezy muzyczne. Specjalnie dla uczestników kursu wystąpił zespół „Pod Budą”, którego koncert był połączony z prezentacją dwóch książek, które proponujemy do nauczania języka polskiego z wykorzystaniem piosenek: *Śpiewajaco po polsku* Jolanty Tambor i Anny Majkiewicz oraz *Księżyc w butonierce* Ewy Lipińskiej. Była biesiada śląska, nauka polskich piosenek i Wieczór Narodów, podczas którego przedstawiciele różnych narodów i państw prezentowali swoje kultury, wszyscy kosztowali potraw kuchni śląskiej i podziwiali tradycyjne stroje górnicze.

Bardzo istotnym elementem każdego ze spotkań z nauczycielami jest oczywiście wymiana informacji na temat nowości wydawniczych. Rynek podręczników do nauczania języka polskiego jako obcego rozwija się bardzo prędko i „bycie na bieżąco” z wszystkimi nowinkami jest mocno utrudnione, gdy pracuje się w miejscu odległym, zwłaszcza, gdy nie ma łatwego dostępu do Internetu. Prezentacja najnowszych pomocy dydaktycznych i podręczników daje nauczycielom możliwość wyboru oraz sprawia, że mogą w ciekawszy sposób prowadzić zajęcia. Taką możliwość mieli więc także uczestnicy warsztatów polonistycznych podczas prezentacji i kiermaszy podręczników.

Oferta skupiająca się na kilku zagadnieniach związanych z najnowszymi tendencjami w języku i literaturze wydaje się najodpowiedniejszą propozycją dla nauczycieli uczących w szkołach polonijnych. Nastawienie na pragmatykę, przekazanie umiejętności przygotowania uczniów do zadań związanych z analizą, interpretacją i rozumieniem tekstu, wskazanie na zmiany zachodzące w języku polskim, prezentacja nowości metodycznych i wydawniczych pozwolą niewątpliwie nauczycielom uczestniczącym w tego typu warsztatach udoskonalić swe metody pracy.

W podobny sposób skonstruowany został program warsztatów polonistycznych 2005. Odbędą się one jak co roku w Cieszynie w Filii Uniwersytetu Śląskiego w dniach **13–27 sierpnia 2005**. Do wzięcia udziału zapraszamy wszystkich nauczycieli języka polskiego pracujących w szkołach poza granicami Polski, osoby propagujące w różnorodny sposób język i kulturę polską, dziennikarzy polonijnych, tłumaczy z języka polskiego i na język polski, lektorów języka polskiego za granicą, pracowników naukowych zagranicznych polonistyk i slawistyk.

Warsztaty są organizowane jako wykłady, konwersatoria, zajęcia praktyczne. Zajęciom towarzyszy program kulturalny (koncerty i występy zespołów ludowych, uczestnictwo w festiwalu *Viva il canto*, projekcje filmowe, spotkania ze znanymi Polakami, Wieczór Narodów, wieczory poezji i piosenki), wycieczki w ciekawe miejsca południowej Polski, udział w „Sprawdzianie z polskiego” (konkurs o tytuł Cudzoziemskiego Mistrza Języka Polskiego), lekcja pokazowa wraz z dyskusją na jej temat.

Koszt udziału w warsztatach polonistycznych wynosi **348 euro**. Opłata obejmuje:

- udział w zajęciach,
- program kulturalny i wycieczki,
- wyżywienie w stołówce studenckiej,
- zakwaterowanie w hotelu studenckim w pokoju dwuosobowym.

Aby wziąć udział w warsztatach polonistycznych, należy wypełnić deklarację uczestnictwa i przesłać ją na adres Szkoły do **30 maja 2005r**. Po potwierdzeniu przyjęcia deklaracji przez Szkołę należy wnieść opłatę za kurs do **30 czerwca 2005r**.